

POSLÁNÍ SOCIALISTICKÉ ARMÁDY A PRINCIP NEPŘÍPUSTNOSTI JADERNÉ A KONVENČNÍ VÁLKY

Veškeré úvahy a zamyšlení nad úlohou a posláním socialistických armád na přelomu druhého a třetího tisíciletí musí vycházet z poznání realit současného světa a z orientace v tomto světě. Prostředkem k tomu je nové politické myšlení, které představuje průlom ve vědeckém poznání mezinárodně politických skutečností a zbavování se myšlenkových stereotypů v zahraniční i vojenské politice socialistických států.

Koncepce bezpečného světa na sklonku druhého a blížícího se počátku třetího tisíciletí, jejíž zrodu se staváme přímými svědky i účastníky, nemohla vzniknout v kterémkoli společenském klimatu.

Její zrod je nemyslitelný bez poctivého třídně egoisticky nezaujatého zkoumání realit současného světa, bez sebekritického pohledu na zahraniční politiku, bez odvážného vyvozování závěrů a myšlenek, které se před zcela krátkou dobou zdály být nepřijatelné.

Přehodnocení úlohy vojenství, vojenské síly, armády, jehož jsme v současnosti svědky, není prvním případem, s nímž se v dosavadních dějinách třídních společností setkáváme.

V každé konkrétně historické situaci byly třídy využívající služeb vojenství, armády, války, nuceny uvažovat o celém komplexu ekonomických, politických, technických, sociálních, právních i morálních aspektů a o možných důsledcích exploatace vojenské síly.

V současnosti je tento požadavek kategoričtější, než kdykoli v minulosti. Vyvolávají jej zcela nové faktory, které nabývají na rozhodujícím významu v současném světě. Mezi nimi především nacházíme jadernou válečnou hrozbu, sociální a mezinárodní důsledky vědeckotechnické revoluce, ekologické nebezpečí ohrožující podmínky lidské existence, nespravedlivý mezinárodní ekonomický řád, prohlubující se propast mezi ekonomicky vyspělými a zaostávajícími zeměmi aj.

Zdá se, že dnes ještě daleka nejsme schopni plně pochopit a domyslet důsledky sovětsko-amerických jednání v Ženevě roku 1985, v Reykjavíku roku 1986 a nakonec ve Washingtonu v prosinci roku 1987.

Pro určení místa, úlohy a poslání socialistické armády v podmínkách jaderného věku je nutné vycházet z řady nových, netradičních přístupů k problematice bezpečnosti národů a států, mezi které mj. zahrnujeme:

- nedílnost regionální a globální bezpečnosti,
- rovné právo velkých i malých států na národní a státní bezpečnost,
- zajištění bezpečnosti na co nejnížší úrovni vojenských sil a prostředků,
- zajištění rovné bezpečnosti v každé etapě odzbrojovacího procesu,
- přebírání záruk svrchovaných států, zejména mocností za bezpečnost menších států,
- krajní zdrženlivost a sebeomezování v používání vojenské síly.

- odstraňování nerovnováhy a asymetrie ve vojenských potenciálech států a koalic,
- budování vojenských doktrín výhradně obranného charakteru,
- vyloučení přímého i nepřímého vnějšího ovlivňování vnitřního vývoje jiných zemí,
- nepřipustnost destabilizace existující vlády zvenčí,
- respektovat právo každého národa na zachování sociálního statu quo aj.

K těmto přístupům by bylo nutné připojit i další zásady, které vyplývají z bezpečnosti ekonomické i ekologické.

Pouhý letmý výčet přístupů k současnému chápání bezpečnosti národů a států, které lze rekonstruovat z nového mezinárodně politického myšlení, umožňuje nejen pochopit, ale i vyvodit praktické vojenskopolitické a vojenskodoktrinární závěry pro nalezení místa, úlohy a poslání socialistické armády v jaderném věku.

Jednoznačně z nich vyplývá, že soudobému buržoaznímu i socialistickému vojenství je vymezen nový, nepřekročitelný, podstatně zredukovaný prostor pro použití vojenské síly v mezinárodních vztazích, pokud jde o násilné řešení mezinárodních konfliktů, při současném vytvoření podstatně širšího prostoru pro spolupráci vojenských institucí při zajišťování bezpečnosti nenásilnými politickými prostředky.

Socialistická vojenská politika, vojenská doktrína socialistických států a z ní vyplývající úlohy a funkce ozbrojených sil dnes musí brát v úvahu existující nebezpečí ohrožující samu nesmrtnost lidského rodu. Nemohou smysl své existence i společenské poslání redukovat výlučně na takové **pojetí svých třídních funkcí, které současně neberou v úvahu a náležitě zřetel na poslání a funkce obecně lidské, všelidské.**

Dnes nelze lpět na historicky překonaných názorech o zajištění národní bezpečnosti. Je nutné hledat takový model zajištění národní bezpečnosti, který by neohrožoval bezpečnost druhých národů a neohrožil lidskou civilizaci.

Jestliže až dosud bezpečnost národů a států byla poplatná představě, čím větší vojenská síla státu, čím více zbraní, tím větší záruka bezpečnosti, tím pevnější mír regionální a světový, dnes nezvratně zvítězila idea zajištění bezpečnosti a míru mezi národy na co nejnižší úrovni vojenské síly, jmenovitě její materiálně technické základny.

Jestliže až dosud byla národní a státní bezpečnost budována na principu přednosti vlastních třídních, národních a státních zájmů před zájmy druhých národů, dnes postupně vítězí zásada respektování základních životních zájmů všech národů bez rozdílu.

Jestliže ještě ne ve zcela vzdálené minulosti vojenská doktrína států na prvním místě sledovala a řešila problematiku, jak připravit armádu na možnou válku, jak armádu organizačně vybudovat, vyzbrojit, materiálně technicky zabezpečit, potom v současnosti vystupuje ve **vojenské doktríně členských států Varšavské smlouvy kategorický požadavek nepřipustit jadernou ani konvenční válku.**

Ve společném sovětsko-americkém prohlášení uveřejněném na závěr moskevského setkání Michaila Gorbačova a Ronalda Reagana se mimo jiné opětovně připomíná, že v jaderné válce nemůže být vítěze a nikdy nesmí být rozpoutána. Kromě toho i odhodlání odvrátit jakoukoli válku mezi Sovětským svazem a Spojenými státy americkými, ať již jadernou, nebo konvenční.

Není však žádným tajemstvím, že spíše disponujeme poznatky a zkušenostmi, jak připravit armádu na možnou válku než poznáním, jak má socialistická armáda splnit úkol nepřipustit rozpoutání jaderné a konvenční války.

Není sporu o tom, že tento požadavek si vynutí nezbytné korektury v dosavadních vojenskodoktrinárních, vojenskostrategických, vojenskotechnických a jiných názorech a závěrech.

Jestliže v minulosti platilo, že armáda nesplnila své úkoly, poslání, pokud nepřítel vojenky neporazila, potom dnes, kdy vyhrát ve světové jaderné válce, ale dokonce i ve válce vedené za použití pouze konvenčních zbraní není možné, potom z toho vyplývá jediný možný závěr, že **socialistická armáda nesplní své poslání, jestliže se úspěšně nezhodí úkolu nepřipustit rozpoutání jaderné i konvenční války.**

Je sice pravda, že zabezpečení tohoto požadavku není zdaleka záležitostí výlučně socialistické armády, ale i záležitostí ekonomická, politická, diplomatická, mezinárodně právní, etická aj., nicméně socialistické armádě v tomto úsilí připadá nikterak podružné místo a úloha.

Co však tvoří konkrétní obsah úkolu nepřipustit rozpoutání války, jaké úkoly z toho vyplývají pro socialistickou armádu. na to dnes vyčerpávající odpověď nemáme a kompetentní stanovisko k tomu musí říci především odborníci v otázkách vojenského umění, zejména vojenské strategie a operačního umění.

S tím souvisí i další vojenskopolitický doktrinární princip, zastávaný socialistickými státy – **nespojování své budoucnosti s vojenským řešením mezinárodních problémů**, ale naopak s jejich řešením mírovou cestou, politickými prostředky.

Na základě této zásady není třeba zvláštního důvtipu k pochopení stále více se prosazující myšlenky, která objektivně znehodnocuje a záporně se staví k používání vojenské síly v mezinárodních vztazích, a naopak přisuzuje prvenství politickým, nenásilným metodám řešení mezinárodních problémů.

I s tímto faktem, s touto novou realitou se musí socialistická armáda teoreticky i prakticky vyrovnat.

Velmi závažnou mezní činností socialistické armády je nikdy a za žádných okolností **nezačínat válečnou činnost proti žádnému státu nebo svazku států, stejně tak jako zásada nikdy nepoužít jaderné zbraně jako první**. Týká se to zahájení, prvního použití jak jaderných, tak konvenčních zbraní, nikoli vynuceného, odvetného, sebeobraného použití zbraní, vojenské síly.

Z politického i vojenského hlediska jde o mimořádně závažné zásady, které v dosavadní historii vojenství nikdy nebyly takto jednoznačně a kategoricky formulovány. Důsledné dodržení těchto zásad v sobě skrývá pro socialistické státy i socialistické armády závažná rizika a úskalí. Jde v jistém smyslu o zakalkulované riziko a možné újmy, které může agresor socialistickým státům i jejich ozbrojeným silám způsobit.

Válka mezi státy a koalicemi států je považována za nepřipustnou, což však neznamená, že válka není reálně možná. Proto nezbyvá, než i s touto nežádoucí alternativou počítat a udržovat mj. ozbrojené síly v takovém složení, výzbrojení a bojeschopnosti, aby byly schopny odrazit vnější agresi.

Není pochyb o tom, že vojenskostrategická, operační, vojenskotechnická, materiálně technická, morálně politická a jiná opatření, která vyplývají z následné odpovědi na zahájení válečné činnosti v časovém předstihu se budou v nejednom ohledu podstatně odlišovat.

Kvalitativně novým jevem, který prosazují socialistické státy, je **zajišťování obrany a bezpečnosti na podstatně nižší úrovni stavu ozbrojených sil a výzbroje jaderné a konvenční**. Praktická realizace tohoto požadavku se nepochybně v nejednom ohledu promítne do všech oblastí vojenství, počínaje jeho materiálně technickou základnou, organizační strukturou, způsoby a formami vedení ozbrojeného zápasu, výchovou a výcvikem, řízením a velením ozbrojeným silám.

Tento požadavek souvisí i s dalším novým vojenskopolitickým a vojenskodoktrinárním **principem obranné dostatečnosti**, který předpokládá, aby každý svazek států disponoval pouze takovými ozbrojenými silami a výzbrojí, které jsou nutné k obraně, k odrazení případné agrese, ne však k nenadálému útoku proti druhé straně a útočným operacím vůbec.

Socialistické armády musí v současnosti vyvozovat odpovídající opatření ze zahraničněpolitického principu vzájemné důvěry mezi protikladnými státy a koalicemi.

Nové politické myšlení uplatněné v zahraniční politice socialistických států energicky skoncovává s podobnými praktikami, což značně znemožňuje imperialismu na těchto jevech parazitovat a ve svém zájmu je zneužívat. Jediná zahraničněpolitická smlouva, dohoda dnes nemá naději na uzavření, ratifikování a realizaci v praxi, jestliže by v ní nebyl uplatněn princip rovnosti, sociální spravedlnosti a výhodnosti pro obě strany.

I pro vojenskou politiku všech států bez výjimky platí poučení, že největší šanci, jak zabránit vojenské konfrontaci, mají takové zahraničněpolitické kroky a opatření, které spočívají na **rovnoprávnosti malých i velkých států**, úzkostlivém respektování vzájemných zájmů i obav a na **vzájemné důvěře mezi státy**.

Tento princip, který má vytlačit nedůvěru, vzájemné podezírání, obavy mezi státy a koalicemi, zahrnuje i realizaci vojenských opatření důvěry, z nichž některá jsou již dnes realizována v praxi: informování o větších vojenských cvičeních, vysílání pozorovatelů na cvičení,

předávání úplných informací o počtech příslušníků ozbrojených sil, výzbroje, jejich takticko-technických parametrů, dislokaci až po kontrolní inspekci vojenských objektů a základen na území druhé strany. Velký význam se přikládá i konzultacím a vzájemnému porovnání vojenských doktrín států a koalic i směru jejich dalšího vývoje.

Jde o kroky, které až do nedávné doby byly považovány za nepřijatelné a absurdní, neboť se dotýkají nejvýznamnějších státních a vojenských tajemství, kterých se dnes z části zřikají v zájmu odstranění nedorozumění, podezřívavosti, nedůvěry a předcházení válečné konfrontaci.

Sladit činnost ozbrojených sil s těmito novými požadavky nebude vzhledem k zažitým stereotypům myšlení a jednání nikterak jednoduchou záležitostí.

Pro ozbrojené síly socialistických států má dnes mimořádný význam **respektování práva každého národa, každé země na svobodnou volbu sociálně ekonomického a politického systému ve vlastní zemi**, bez jakéhokoli vnějšího vměšování a nátlaku.

To představuje základní a neochvějnou zásadu zahraniční politiky socialistických států, neboť ji považují za výhodnou nejen pro ně, ale výhodnou i pro zbytek světa.

S tímto politickým principem se v současnosti váže i politika národního usmíření, uskutečňovaná z iniciativy pokrokových společenských sil řady států, kde rozhodování o charakteru budoucího sociálně ekonomického a politického zřízení přerostlo ve vojenskou silou neřešitelné regionální konflikty narušující a otravující mezinárodní ovzduší, rozdmýchávající nedůvěru mezi státy, paralyzující proces řešení naléhavých globálních světových problémů.

Internacionální mise socialistických armád v tomto případě mění rovněž svůj akcent ve vztahu k těmto regionálním konfliktům v tom směru, aby byla garantována možnost zainteresovaných vnitropolitických sil vyřešit své problémy vlastními silami.

V souladu s novými politickými přístupy k úkolům a poslání socialistické armády je i koncipována socialistická koaliční vojenská doktrína jednoznačně obranného charakteru.

Státy socialistického společenství nemohou v zájmu své bezpečnosti ignorovat, že hybná síla militarismu představovaná USA a jejich vojenskoprůmyslovým komplexem se zatím nechystá zpomalit obrátky; nemohou zavírat oči před tím, že existují plány jaderného útoku proti nim.

Socialistické státy musí vyvozovat odpovídající závěry z toho, že určitá nezanedbatelná část politiků a vojenských činitelů imperialistických států neprokazuje zejména svými rozhodnutími a skutky pochopení zahraničněpolitických a vojenskopolitických realit současného světa, že jejich myšlení a jednání se dosud nevymanilo z myšlenkových stereotypů, které snad měly své částečné opodstatnění v předjaderném věku, ale dnes se staly velmi nebezpečným anachronismem ve vztahu k válce a míru.

Neochota vzdát se používání síly v mezinárodních vztazích, ať již v podobě hrozby, nebo průměrného použití, neustálá snaha po jejím kvalitativním vědeckotechnickém zdokonalování nutí socialistické státy k nevyhnutelné obezřetnosti.

Michail Gorbačov upozornil na rozporuplnost americké politiky, kdy na jedné straně existuje společné prohlášení o tom, že jaderná válka je nepřijatelná, kdy probíhají jednání o odzbrojení, snížení výzbroje, o politickém řešení problémů. Na druhé straně neustále zaznívají slova o síle na sílu. Síla a vojenská moc jsou vyhlášeny za hlavní zásadu politiky Spojených států ve vztahu k SSSR.

Z těchto důvodů, i když je prvořadá přednost dána politickému, nevojenskému řešení mezinárodních problémů a konfliktů, s ohledem na složitou mezinárodní situaci a zvyšující se agresivitu, i v míru nebývale rozsáhlé materiální a ideologické přípravy války realizované imperialistickými státy, věnují státy socialistického společenství nepolevující pozornost upevňování obranyschopnosti, všestrannému zajištění mobilizační a bojové pohotovosti, udržování bojového potenciálu socialistických armád na soudobé vědeckotechnické úrovni i morálně politickém stavu odpovídajícímu požadavkům možné světové jaderné války, pokud by ji imperialisté rozpoutali.